

11. Деєва А. У 2017 році проект «ПОЛІНА» буде масштабований ще на три локації // Урядовий портал. 7 листоп. 2017 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/250402890> (дата звернення: 06.04.2018).

12. Половые преступления в английском уголовном праве // Право зарубежных стран (библиотека). URL: <http://librisum.com/forum/zarug14.htm> (дата звернення: 06.04.2018).

Одержано 12.04.2018

УДК 343.1

Вадим Іванович Шестаков,

*аспірант Харківського національного університету
внутрішніх справ*

ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ПРАВА НА ОСКАРЖЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ РІШЕНЬ, ДІЙ АБО БЕЗДІЯЛЬНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Однією з важливих гарантій дотримання права особи на справедливий судовий розгляд у кримінальному провадженні є можливість оскарження процесуальних рішень, дій або бездіяльності слідчого, прокурора, слідчого судді, суду. У свою чергу реалізація права на оскарження можлива за наявності певних передумов об'єктивного, суб'єктивного та формального характеру. Ці передумови встановлено у відповідних нормах чинного КПК України щодо певних різновидів оскарження (на стадії досудового розслідування, в апеляційному та касаційному провадженні тощо). При цьому законодавець не завжди демонструє послідовність у даному питанні.

Наприклад, щодо передумов суб'єктивного характеру у першу чергу мова йде про коло осіб, котрі мають право подати скаргу. У цьому сенсі ст. 24 КПК України гарантує таке право кожному, тобто будь-якій особі, чиї права були, на її думку, порушені відповідним рішенням, дією чи бездіяльністю. При цьому ч. 2 ст. 22 КПК України встановлює рівність сторін кримінального провадження у поданні скарг, а ч. 3 ст. 29 КПК України надає можливість особі подавати скарги рідною мовою або іншою мовою, якою вони володіють, користуючись у разі необхідності послугами перекладача.

У правовому статусі певних суб'єктів зазначено право оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді, суду. Зокрема, воно прямо передбачено законом у підозрюваного, обвинуваченого (п. 16 ч. 3 ст. 42 КПК України), потерпілого (п. 7 ч. 1 ст. 56 КПК України), представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження (п. 10 ч. 3 ст. 64-1 КПК України). Щодо судових рішень, право оскаржити їх надано тим самим суб'єктам, а також прокурору (п. 20 ч. 2 ст. 36 КПК України). З питань процесуальних витрат, якщо це стосується їхніх інтересів, оскаржити судові рішення можуть не тільки сторони кримінального провадження, а і свідки, експерти, спеціалісти, перекладачі (ч. 2 ст. 126 КПК України). Право оскаржити судові рішення щодо арешту майна мають підозрюваний, обвинувачений і треті особи (п. 3 ч. 7 ст. 173 КПК України). Виходячи зі змісту ч. 6 ст. 284 КПК України, заявник може подати скаргу щодо постанови слідчого про закриття кримінального провадження. Нарешті, найбільш специфічні та водночас дискусійні норми щодо суб'єктів та предмета оскарження містить ст. 303 КПК України, яка визначає вичерпний перелік об'єктивних і суб'єктивних передумов оскарження певних рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора під час досудового розслідування.

Як бачимо, з точки зору законодавчої техніки навряд чи можна вважати повністю вдалим нормативне втілення права кожної особи на оскарження рішень, дій чи бездіяльності у кримінальному процесі. Адже для одних суб'єктів обрано спосіб текстуального закріплення, а для інших – змістовного.

Наприклад, у ст. 60 КПК України серед прав заявника воно взагалі не вказано, але наявне, виходячи зі змісту інших норм, зокрема, ст. 303 КПК України. Теж саме можна сказати і щодо таких учасників кримінального провадження, як свідок (ст. 66 КПК України), перекладач (ст. 68 КПК України), експерт (ст. 69 КПК України), спеціаліст (ст. 71 КПК України). Серед їхніх прав не передбачено права на оскарження, хоча така можливість впливає зі змісту цієї ж статті, зокрема, у питаннях, пов'язаних із застосуванням заходів безпеки.

У зв'язку з цим підкреслимо, що обмеження предмета та суб'єктів оскарження під час досудового розслідування,

встановлені у ст. 303 КПК України, викликають обґрунтовані сумніви у науковців. Існують пропозиції взагалі скасувати його та встановити відкритий перелік бездіяльності, дій або рішень слідчого чи прокурора, що підлягають оскарженню. У цілому зазначене питання потребує окремого розгляду у зв'язку із характеристикою відповідної засади кримінального провадження. Проте видається очевидною недоцільність встановлення можливостей оскарження окремих рішень, дій або бездіяльності деякими суб'єктами або учасниками процесу без чіткого визначення відповідного права в нормах, що безпосередньо встановлюють їхній правовий статус.

Підсумовуючи викладене відзначимо, що, на нашу думку, право певної особи оскаржити дії, рішення чи бездіяльність має бути чітко закріплене безпосередньо в нормі, яка визначає коло прав та обов'язків відповідного суб'єкта чи учасника кримінального провадження, незважаючи на наявність або відсутність у КПК України спеціальних норм щодо оскарження. Це дозволить недвозначно розуміти відповідні приписи кримінального процесуального закону, зберігати основне право безвідносно до специфіки регулювання окремих процедурних питань оскарження. Тому вважаємо за потрібне запропонувати зміни до відповідних статей КПК України з метою прямого закріплення зазначеного права особи та його основного змісту.

Зокрема, ч. 2 ст. 60 КПК України «Заявник» слід доповнити п. 4 наступного змісту: «оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді, суду в порядку, передбаченому цим Кодексом».

У свою чергу ст. 66 КПК України «Права та обов'язки свідка», ст. 68 КПК України «Перекладач», ст. 69 КПК України «Експерт» та ст. 71 КПК України «Спеціаліст» доцільно доповнити пунктами однотипного змісту щодо того, що відповідний суб'єкт має право: «оскаржити процесуальні рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, що стосуються їхньої участі у кримінальному провадженні».

Одержано 16.04.2018

